

ската политика на България. Тази прекалена самоувереност, практическите последици на която бѣше една честа безтактност, не премахваше нито затрудненията на управата, които следваха едно следъ друго, нито кошмара отъ конфликтитѣ, който гнетѣше душитѣ.

М-ръ Гешовъ така обяснява тази своя политика: „Нѣкои отъ министритѣ и царьтъ бѣха на мнение, че трѣбва да имаме и Родосто“ (проток. стр. 141). Друго съображение той не дава. Мотивъ, продиктуванъ отъ м-ръ председателя за нуждитѣ и ползитѣ отъ Родосто, той не изтъква. Като се задоволява само да предаде чуждитѣ мнения, които сж направлявали неговата политика въ единъ отъ най-важнитѣ нейни периоди, той енигматично замълчава.

Твърде късно, всѣкога въ последния часъ — м-ръ Гешовъ пристѣпва къмъ преговори съ тия, които е пренебрегвалъ. Овладеянъ отъ една временна, но интезивна тревога тогава, той не е въ положение да прикрие своя страхъ и въ наставленията до своитѣ дипломати употребява изрази на излишно раболепие. Така бѣше съ Ромъния, когато му съобщиха, че тя може да мобилизира и навлѣзе въ България, тѣй бѣ и съ Гърция, когато му донесоха, че предстои сключването на сръбско-гръцки съюзъ. Но когато опасността бива за известно време отстранена, гордата поза се наново възвръща и се забравя, че въ политиката има и морални задължения.

„Както за атаката на Чаталджа и за нареждането да се превземе Одринъ при преговоритѣ за примирие, тѣй и за отиването на г. Кочо х. Калчевъ въ Цариградъ намъ нищо не се събщи“ — Пренебреженията на кабинета не бѣха само тия, за които се оплаква м-ръ председателятъ. Тѣ могатъ да се допълнятъ: заповѣдта до делегацията въ Лондонъ да скжса веднага преговоритѣ; съвещанията на главнокомандващия съ представителитѣ на най-крайнитѣ и необуздани претенции; официалната, открита проповѣдь на отчаянитѣ решения — въ войската, печата, обществото, предъ кабинета.

Още отъ начало м-ръ Гешовъ бѣше много отстѣпилъ и малко направилъ, за да овладѣе онова мѣсто, което има единъ м-ръ председателъ, когато воюва. Той пропусна доста, не се възползува и отъ случаетѣ, които не бѣха рѣдки. Презъ май той има последната възможностъ да облекчи отчасти своето положение. Царьтъ поиска отъ м-ръ председателя да уволни помощникъ главнокомандващия. И вмѣсто да се освободи веднага отъ него, който предизвикваше и създаваше голѣми опасения, вмѣсто да раздѣли дветѣ безотговорни и крайно опасни сили въ главното командване, министъръ Гешовъ неочаквано проявява воля и инициатива и спасява генералъ Савовъ.

Когато шефъ и помощникъ на главното командване решаватъ следъ малко уволнението на м-ръ Гешовъ¹⁾, защото неговиятъ тонъ не може да достигне звѣна на оржжието въ главната квартира и на това отстранение тѣ даватъ ненуждно драматиченъ характеръ, м-ръ Гешовъ си спомва за случая, който му бѣше изпратенъ отъ сѣдбата. Той самъ, впрочемъ, желаше да напусне поста: непрестанитѣ, безуспѣшни спорове съ своитѣ колеги, опаснитѣ капризи на монарха, оглушителниятъ крясъкъ на разни авантюри, решенията, които предстоеха да се взематъ, го бѣха отдавна изморили. М-ръ председателтъ се чувствуваха слабъ да бжде равнодействаща и да неутрализира всички сили, които летѣха стихийно върху му отъ различни посоки.

Голѣмитѣ изпитания създаватъ по нѣкога смелостъ и тамъ, кждето тя не е вродена, способностъ за голѣми решения. Иванъ Евстр. Гешовъ си остана отъ край съ християнско примирение къмъ това, което неминуемо ще трѣбва да настѣпи.

¹⁾ Отъ главната квартира се съобщава на м-ръ председателя, че политиката му не се удобрява. („Престѣпно безумие“, Ив. Ев. Гешовъ, стр. 107).